

BUREAU CLARA WICHMANN

Fractievoorzitters Tweede Kamer
Presidium Tweede Kamer
T.a.v. Mevrouw V.A. Bergkamp
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Bureau Clara Wichmann
Nieuwe Achtergracht 164
1018 WV AMSTERDAM

Betreft: Veilige werkomgeving in Parlement

Amsterdam, 14 juni 2021

Geachte Voorzitter van de Tweede kamer, geachte Fractievoorzitters,

Door middel van deze brief brengen ondergetekenden hun ernstige zorgen naar voren over de verschillende meldingen van grensoverschrijdend gedrag binnen de Tweede Kamer jegens fractie – en Kamermedewerkers en vrijwilligers, evenals de uiterst ontoereikende afhandeling van deze meldingen door, niet alleen de individuele fracties, maar ook de Kamer.

(Seksueel) grensoverschrijdend gedrag jegens personen werkzaam in de politiek vormt een ernstige en onaanvaardbare inbreuk op de fundamentele mensenrechten van betrokkenen. Omdat grensoverschrijdend gedrag bovendien vrouwen disproportioneel treft brengt de ontoereikende bescherming tegen dergelijk gedrag met zich mee dat in het bijzonder de rechten van vrouwen werkzaam in de politiek worden aangetast. We onderstrepen dat Nederland gebonden is aan verschillende mensenrechtenverdragen die vragen om een actieve rol van de Kamer in de bestrijding van grensoverschrijdende gedragingen binnen de Tweede Kamer, en doen hiertoe enkele dringende aanbevelingen.

De directe aanleiding voor onze zorgen is uw reactie op de aantijgingen aan het adres van het kamerlid, de heer Dion Graus, over feiten die onder uw dak hebben plaatsgevonden, en de berichten dat de slachtoffers onder meer door het gebrek aan actie van het Presidium als zodanig afgeschrikt worden om aangifte te doen, een melding te maken, of een klacht in te dienen. Vervolgens is er bij de wissel van voorzitters blijkbaar geen continuïteit, of althans, ontbreekt enig beleid dat een basis kan vormen om personen zoals de heer Graus de toegang te ontzeggen of anderszins op te treden.

Het Presidium lijkt zich onder andere te verschuilen achter het argument dat er geen werkgever-werknemer relatie bestaat tussen de Kamer enerzijds en de individuele fractiemedewerkers die slachtoffer zijn geworden van grensoverschrijdend gedrag anderzijds. Dit feit brengt echter geenszins met zich mee dat de Kamer zich kan ontslaan van de verantwoordelijkheid maatregelen te nemen om seksuele intimidatie en seksueel geweld tegen te gaan, te onderzoeken, en te bestrijden.

Grensoverschrijdend gedrag tegen vrouwen in de politiek vormt een belemmering voor vrouwen om op gelijke voet met mannen te participeren in het politieke leven en het arbeidsproces. Nederland heeft zich als partij bij het VN-Vrouwenrechtenverdrag verbonden aan de verplichting alle passende maatregelen te nemen om discriminatie van vrouwen in het politieke leven uit te bannen en aldus te verzekeren dat vrouwen op gelijke voet met mannen kunnen participeren in het publieke en openbare leven (artikel 7 en zie HR, 9 april 2010, LJN-nr. BK4547, SGP-arrest). Ook is Nederland gehouden alle passende maatregelen te nemen om discriminatie van vrouwen in het arbeidsproces uit te bannen, en onder andere zorg te dragen voor veilige arbeidsomstandigheden (artikel 11).

BUREAU CLARA WICHMANN

Sinds maart 2016 is Nederland partij bij het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (Verdrag van Istanbul), en is daarmee verplicht alle vormen van fysiek, seksueel, psychologisch of economisch geweld tegen vrouwen in het bijzonder te bestrijden, in zowel de privésfeer als in de publieke sfeer (artikel 4). In het bijzonder wordt in het Verdrag benadrukt dat een verdragspartij erop toe dient te zien dat ambtenaren en andere personen die handelen namens de staat zich onthouden van elke betrokkenheid bij geweld tegen vrouwen (artikel 5), en wetgevende of andere maatregelen dient te nemen om te bewerkstelligen dat verbale, non-verbale en fysieke seksuele intimidatie onderworpen is aan strafrechtelijke of andere juridische sancties (artikel 40).

Uit bovenstaande juridisch raamwerk volgt dat het niet enkel de taak is van de fractie als werkgever om een veilige werksfeer te garanderen. Nederland – en daarmee de Kamer – is verplicht maatregelen te nemen om een veilige werkomgeving te bewerkstelligen voor eenieder die deelneemt aan het politieke leven. U geeft aan het ingewikkeld te vinden om te bedenken welke maatregelen mogelijk zijn. We wijzen u hierbij heel graag op de door Nederland gesteunde internationale richtlijnen voor maatregelen die kunnen worden genomen.¹

- Creëer een nultolerantie-klimaat voor seksistisch gedrag, psychologische en seksuele intimidatie en gendergerelateerd geweld in het parlement, onder meer door implementatie op parlementair niveau van de normen van de Raad van Europa, met name het Verdrag van Istanbul van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld, Aanbeveling CM/Rec(2019)1 van het Comité van Ministers aan de lidstaten inzake het voorkomen en bestrijden van seksisme, resolutie 2274 (2019) van de Vergadering over het bevorderen van parlementen vrij van seksisme en seksuele intimidatie en andere relevante regionale of internationale instrumenten.
- Onderzoek de prevalentie van seksisme, intimidatie en geweld tegen vrouwen in het parlement en neem maatregelen om de situatie te verhelpen.
- Stel passende klachten- en onderzoeksmechanismen op die vertrouwelijk en eerlijk zijn en inspelen op de zorgen van slachtoffers.
- Zorg ervoor dat slachtoffers van intimidatie en seksueel geweld zich bewust zijn van en toegang hebben tot hulp- en adviesorganen die vertrouwelijk zijn en de rechten van slachtoffers centraal stellen.
- Beëindig de straffeloosheid van daders door disciplinaire sancties in te voeren en toe te passen.
- Ontwerp trainingsprogramma's en voer deze uit voor alle personen die in het parlement werken over kwesties die verband houden met respect op de werkplek, seksisme, intimidatie en programma's en mechanismen om deze problemen aan te pakken.
- Moedig politieke partijen aan om gedragscodes op te stellen en actie te ondernemen om genderstereotypen, vrouwenhaat en de cultuur die geweld en intimidatie van vrouwen in het politieke leven tolereert en vergoelijkt, aan te vechten.
- Betrek de mannelijke volksvertegenwoordigers en medewerkers proactief bij alle activiteiten om seksisme, intimidatie en geweld tegen vrouwen te voorkomen en te bestrijden. Overweeg verplichte training over gedragscodes en ethiek op de werkplek.
- Ga partnerschappen aan en werk samen met de media om niet-seksistische vertegenwoordiging van vrouwen te bevorderen en schadelijke genderstereotypen en seksisme aan te pakken

Als we deze aanbevelingen langs de tot nu toe genomen stappen leggen dan valt er nog een wereld te winnen. In het licht van deze aanbevelingen zou u tenminste de volgende stappen kunnen nemen:

- Onderzoek naar (seksueel) grensoverschrijdend gedrag en een veilige werkomgeving kan niet aan de fracties worden overgelaten, maar moet over de volledige organisatie plaatsvinden.

¹ Zie de <https://rm.coe.int/brochureparliamentsexism-en/1680994e25> met verwijzing naar <https://www.ipu.org/resources/publications/reference/2019-11/guidelines-elimination-sexism-harassment-and-violence-against-women-in-parliament>.

BUREAU CLARA WICHMANN

- Wees duidelijk over wat er wordt verwacht van de fracties ten aanzien van het creëren van een veilige werkomgeving. Zoals bleek heeft de PVV bijvoorbeeld geen vertrouwenspersoon aangesteld en hebben slechts vier fracties intern onderzoek gedaan naar ongewenste omgangsvormen en het al dan niet bestaan van een veilige werksfeer.
- Een uitbreiding van de Gedragscode Leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ten aanzien van (seksueel) geweld en het bijdragen aan een onveilige werkomgeving. In de Gedragscode moet ten minste expliciet worden benoemd dat dergelijke gedragingen onacceptabel zijn.
- Overweeg de mogelijkheid om vertegenwoordigers die verdacht worden van het plegen van een strafbaar feit tijdelijk te kunnen schorsen, welke maatregelen u zou willen nemen om slachtoffers te beschermen, en welke middelen nodig zijn om op te kunnen treden.
- Onderzoek welke rol het nieuwe College van onderzoek en integriteit in deze kan innemen, en in hoeverre er nog aanvullende maatregelen nodig zijn voor de bescherming van slachtoffers van grensoverschrijdend gedrag in situaties die niet aan dit College kunnen worden voorgelegd.
- Overweeg u uit te spreken over het uitbreiden van de mogelijkheden om een Kamerlid het passief kiesrecht te ontnemen bij strafrechtelijke veroordeling voor een (seksueel) geweldsmisdrijf, zoals bijvoorbeeld mogelijk is in het Verenigd Koninkrijk.

Hierbij willen we u als Voorzitter niet alleen aanspreken op uw verantwoordelijkheid jegens alle medewerkers en leden van het Parlement, maar ook richting de samenleving als geheel. Seksueel grensoverschrijdend gedrag en geweld komt overal voor. Daarom zal de politiek ook moeten zorgen voor een adequate aanpak van geweld tegen vrouwen en seksueel geweld in onze maatschappij. Door deze vorm van geweld niet langer te accepteren binnen het Parlement kan een belangrijke bijdrage worden geleverd aan het tegengaan van geweld tegen vrouwen in alle onderdelen van het publieke en openbare leven. Een actieve opstelling waarbij passende maatregelen worden genomen geeft het belangrijke signaal dat (seksueel) grensoverschrijdend gedrag nooit kan worden geaccepteerd, hetgeen impact kan hebben ver voorbij de Tweede Kamer en bovendien kan dienen als voorbeeld voor de samenleving als geheel.

Met vriendelijke groet, mede namens alle ondertekenaars van dit schrijven,

Anniek de Ruijter
Directeur

Ton Coenen –
Directeur

Kitty Jong – Dagelijks
Bestuur

Jens van Tricht –
Directeur

Emancipator
voor mannen en emancipatie

Kaouthar Darmoni –
Directeur

Kennisinstituut
voor Emancipatie en
Vrouwengeschiedenis

BUREAU CLARA WICHMANN

BUREAU CLARA WICHMANN

Carla Wijers –
Directeur

Jannet Vaessen –
Directeur

Edith van der Spruit –
Directeur a.i

Leontine Bijleveld –
Voorzitter

Danielle Hirsch –
Directeur

Nenita La Rose –
Voorzitter

Katinka Simonse – Initiator

<https://www.gofundme.com/f/rechtshulp-voor-joyce>

Marie Lotte Hagen
Nydia van Voorthuizen

Tinkebell,
Kim van Keken, Jamila
Aanzi, Maaïke Vallenduuk,
Anita Groenink, Angela
Carper,
Lola 't Hart, Marcella van
der Kruk,
Marije Lighthart, Matthea
de Jong, Natascha van
Weezel,
Natasja van den Berg,
Miriam Hulsmann Josilda
da Conceição

Santi van den Toorn

Lotte Rensen –
Voorzitter

Devika Partiman –
Voorzitter

BUREAU CLARA WICHMANN

BUREAU
CLARA WICHMANN

BUREAU CLARA WICHMANN

Postbus 93639 | Nieuwe Achtergracht 164, 1018WV Amsterdam | T 31 (0)20 525 8113 | info@clara-wichmann.nl
www.clara-wichmann.nl | KvK 41180745 | IBAN NL03 INGB 0000 6434 64